

Ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändring i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Lagändringarna innebär att det införs en skyldighet för den som genomför en stödåtgärd att lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden och att föra register över åtgärden. Vidare införs en bestämmelse om hur en allmän domstol ska beakta ett yttrande från Europeiska kommissionen som rör tillämpningen av EU:s statsstödsregler. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Utskottet föreslår också att riksdagen avslår den motion som väckts med anledning av propositionen.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:156 Ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

- Utskottets förslag till riksdagsbeslut3
- Redogörelse för ärendet4
 - Ärendet och dess beredning.....4
 - Bakgrund4
 - Propositionens huvudsakliga innehåll5
- Utskottets överväganden.....6
 - Lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler6
 - Propositionen6
 - Vissa kompletterande uppgifter7
 - Utskottets ställningstagande.....7
 - Undantag från förbudet mot statsstöd.....7
 - Vissa kompletterande uppgifter8
 - Utskottets ställningstagande.....8
- Reservation10
 - Undantag från förbudet mot statsstöd, punkt 2 (SD)10
- Bilaga 1*
- Förteckning över behandlade förslag.....12
 - Propositionen12
 - Följdmotionen12
- Bilaga 2*
- Regeringens lagförslag13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:156.

2. Undantag från förbudet mot statsstöd

Riksdagen avslår motion

2015/16:3389 av Josef Fransson m.fl. (SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 12 maj 2016

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjälmared (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Ingemar Nilsson (S), Josef Fransson (SD), Ulf Berg (M), Per-Arne Håkansson (S), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Said Abdu (L), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Mattias Jonsson (S) och Elisabet Knutsson (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2015/16:156 Ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och en motion som väckts med anledning av propositionen.

I bilaga 2 i detta betänkande återfinns regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Bakgrund

EU:s bestämmelser om statligt stöd finns i artiklarna 107–109 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Bestämmelserna omfattar stöd från offentliga aktörer såsom stat, kommuner eller landsting till en verksamhet som bedrivs på en marknad. Generellt gäller ett förbud mot statligt stöd, men av artikel 107.2 och 107.3 framgår dock att statligt stöd i vissa fall är eller kan vara förenligt med den inre marknaden och i så fall tillåtet. Statsstödsreglerna bygger på ett system med förhandsgranskning. I artikel 108.3 föreskrivs att medlemsstater som vill lämna stöd i fördragets mening måste anmäla planerna på sådant stöd i förväg till Europeiska kommissionen så att kommissionen kan ta ställning till om huruvida stödet är förenligt med den inre marknaden eller inte. Medlemsstaten får inte genomföra stödåtgärden förrän kommissionen har uttalat sig om stödet är förenligt med den inre marknaden (det s.k. genomförandeförbudet). Med stöd av artikel 109 i EUF-fördraget har kommissionen bemyndigats att anta förordningar om undantag från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3.

Kommissionen genomförde 2012–2014 en översyn av EU:s regler om statligt stöd. Översynen har utmynnat i nya rådsförordningar. Rådet beslutade i juli 2015 att upphäva förordningarna (EG) nr 994/98 och (EG) nr 659/1999 och ersätta dem med nya förordningar. Bestämmelserna i förordning (EG) nr 994/98 överfördes till förordning (EU) 2015/1588 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget på vissa slag av övergripande statligt stöd. Bestämmelserna i förordning (EG) nr 659/1999 överfördes till förordning (EU) 2015/1589 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i EUF-fördraget. De nya förordningarna trädde i kraft den 14 oktober 2015. Vidare ledde översynen till nya kommissionsförordningar samt en revision av ett antal riktlinjer för tillämpningen av statsstödsreglerna inom olika sektorer. Regelverket innehåller som tidigare skyldigheter för medlemsstaterna när det gäller t.ex. registerföring och rapportering av genomförda stödåtgärder. En nyhet är bestämmelser om offentliggörande av stödåtgärder, s.k.

transparenskrav. Ytterligare en nyhet är bestämmelser som ger kommissionen rätt att yttra sig i nationella domstolar i mål där statsstödsreglerna tillämpas.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till kompletterande lagstiftning med anledning av den modernisering av Europeiska unionens regler om statligt stöd som slutfördes under 2014 och som syftade till att göra stödgivningen mer öppen. I propositionen föreslås att det i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler införs en skyldighet för den som genomför en stödåtgärd att lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden och att föra register över åtgärden. Det föreslås vidare en bestämmelse om hur en allmän domstol ska beakta ett yttrande från kommissionen som rör tillämpningen av EU:s statsstödsregler. I propositionen föreslås även redaktionella ändringar i lagen med anledning av att en EU-förordning ersatts med en ny förordning.

Ändringarna i lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Utskottets överväganden

Lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring av lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen ändringar i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Ändringarna rör krav för stöd som kommissionen godkänner, yttranden från kommissionen och vissa redaktionella ändringar.

Regeringen föreslår att en ny paragraf (12 a §) införs i lagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den som genomför en stödåtgärd som godkänts av kommissionen eller som genom en förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget, i den omfattning som kommissionen bestämt, lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden samt föra register över stödåtgärden. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om uppgifts- och registerskyldigheten. Ändringen görs för att det för närvarande saknas bestämmelser om kommunernas och landstingens tillämpning av statsstödsreglerna i fråga om åtgärder som godkänts av kommissionen eller som inte måste anmälas innan de genomförs, men där krav ställs på offentliggörande, rapportering och registrering. Regeringen anser därför att sådana bestämmelser bör införas i lagen för att kraven ska kunna uppfyllas.

Vidare föreslår regeringen att en bestämmelse (14 §) införs om att rätten i en allmän domstol, utan åberopande av part, får beakta ett yttrande som lämnats av kommissionen. Parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet. Genom moderniseringen av statsstödsreglerna infördes i artikel 29 i rådets förordning (EU) 2015/1589 bestämmelser om samarbete mellan kommissionen och nationella domstolar. Bestämmelserna syftar till att säkerställa en enhetlig tillämpning av artiklarna 107.1 och 108 i EUF-fördraget i nationella domstolar. Av artikel 29 följer att en nationell domstol har rätt att begära information från kommissionen om tillämpningen av statsstödsreglerna och att kommissionen har rätt att yttra sig till den nationella domstolen. Regeringen anför att en nationell domstol kan vara skyldig att beakta rättsfakta som inte har åberopats av någon part, annars skulle parterna kunna disponera över ett yttrande i strid mot EU-rätten och hindra dess genomslag. Regeringen

anser att bestämmelserna därför bör utformas så att en domstol får beakta ett yttrande från kommissionen utan att det har åberopats av någon part. Dessutom ska parterna få yttra sig över yttrandet. Regeringen konstaterar vidare att en liknande bestämmelse finns i konkurrenslagen (2008:579).

Regeringen föreslår att hänvisningar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler bör ändras redaktionellt för att anpassas till gällande EU-rätt, detta främst eftersom förordning (EG) nr 659/1999 har ersatts med förordning (EU) 2015/1589 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i EUF-fördraget.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen beslutade den 29 maj 2013 om lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler (prop. 2012/13:84, bet. 2012/13:NU19).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det ser positivt på att stödgivningen vad gäller statliga stöd blir mer transparent. Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag och anser följaktligen att riksdagen bör anta de föreslagna ändringarna i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Utskottet tillstyrker således propositionen.

Undantag från förbudet mot statsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om möjlighet till undantag i statsstödsreglerna för bl.a. projekt av social karaktär. Utskottet delar inte motionärernas uppfattning om att införa begränsningar för vissa typer av projekt.

Jämför reservation (SD).

Motionen

I kommittémotion 2015/16:3389 av Josef Fransson m.fl. (SD) framhålls att det är positivt att regeringens lagförslag om statsstödsregler leder till ökad transparens och öppenhet. Dock ser motionärerna en del frågetecken i propositionen när det gäller sekretess och hur förslaget påverkar bl.a. kommuner och landsting samt det svenska rättssystemet. Motionärerna står bakom statsstödsreglernas intention att förhindra snedvriden konkurrens inom EU men ser problem med undantagen från de gällande reglerna. Främst rör det beslutsprocessen för dessa undantag samt vilka europeiska problem som undantagsreglerna ska finansiera. Motionärerna anser att undantagsreglerna

tillämpas i för stor utsträckning genom bl.a. europeiska socioekonomiska projekt, och att detta skapar en snedbelastning av de finansiella utgifterna och därmed genererar ökade kostnader för nettobetalande medlemsländer som Sverige. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att EU:s statsstödsregler alltför innefattar vissa problem som regeringen gentemot EU bör uppmärksamma och agera för att förändra.

Vissa kompletterande uppgifter

EU:s regler om undantag från förbudet mot statligt stöd

Som redogjorts för i det föregående gäller generellt ett förbud mot statligt stöd. Det finns emellertid undantag när statligt stöd i vissa fall är eller kan vara förenligt med den inre marknaden och därmed är tillåtet. Undantagen framgår av EUF-fördraget. I artikel 107.2 i EUF-fördraget framgår att stöd som är förenliga med EU:s regler är bl.a. stöd av social karaktär som ges till enskilda konsumenter och stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra exceptionella händelser. Av artikel 107.3 framgår att andra stöd som kan undantas från det generella förbudet är stöd för att utveckla regioner där levnadsstandarden och sysselsättningen är låg, stöd som underlättar viktiga projekt av europeiskt intresse, stöd för att råda bot på en allvarlig störning i ett medlemslands ekonomi, samt stöd till kultur och för kulturarv. Stöd som kan vara tillåtna enligt artikel 107.3 ska godkännas av kommissionen, medan stöd enligt artikel 107.2 endast behöver anmälas till kommissionen så länge stöden uppfyller fastställda villkor. Vad gäller stöd enligt artikel 107.3 har kommissionen bl.a. antagit den allmänna gruppundantagsförordningen (EU) nr 651/2014, som gäller perioden 2014–2020. Förordningen reglerar möjligheten till undantag i fråga om olika typer av statsstöd. Stöd som nämns i förordningen är bl.a. regionalstöd, stöd till små och stora företag, stöd till forskning, utveckling och innovation, stöd till utbildning samt stöd för arbetstagare med sämre förutsättningar och arbetstagare med funktionsnedsättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående ställt sig bakom regeringens lagförslag. I motion 2015/16:3389 (SD) förordas att regeringen ska agera inom EU för att förändra statsstödsreglerna. Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att regeringen i propositionen går igenom hur lagförslaget påverkar de allmänna domstolarna, kommunerna och landstingen samt frågor om sekretess. Utskottet noterar att motionärerna främst riktar sin kritik mot att medel från strukturfonderna i vissa fall medfinansierar stödsatser av socioekonomisk karaktär som medlemsstaterna genomför där vissa företag eller sektorer särskilt gynnas. De statsstödsprojekt som kommissionen godkänner som har en tydlig social karaktär rör bl.a. stöd till utbildningsinsatser i företag och stöd till företag för att anställa personer

med funktionsnedsättning och långtidsarbetslösa. När det gäller förslaget i motionen vill utskottet påminna om att statsstödsreglerna till stor del är fördragsbundna och att om en förändring av dessa ska vara möjlig måste således EU:s fördrag ändras. Mot denna bakgrund ser utskottet det som anmärkningsvärt att motionärerna vill ändra statsstödsreglerna för att begränsa förekomsten av vissa strukturfondsprojekt. En sådan förändring skulle dessutom endast begränsa företags möjligheter att genomföra den typ av projekt som motionärerna inte ser som önskvärda, men inte övriga aktörers möjlighet. Därtill konstaterar utskottet att motionärernas förslag skulle minska medlemsstaternas möjlighet att genomföra insatser av främst social karaktär. Det är utskottets uppfattning att det är rimligt att medlemsstaterna själva får besluta om de vill genomföra sådana insatser som ryms inom ramen för undantagsreglerna.

Sammanfattningsvis delar inte utskottet motionärernas uppfattning om begränsningar för vissa typer av projekt. Vidare är det utskottets uppfattning att om man som motionärerna vill begränsa användningen av strukturfondernas medel till vissa typer av projekt bör en sådan förändring göras inom ramen för strukturfondsregelverket snarare än statsstödsreglerna.

Med det sagda avstyrker utskottet motion 2015/16:3389 (SD).

Reservation

Undantag från förbudet mot statsstöd, punkt 2 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3389 av Josef Fransson m.fl. (SD).

Ställningstagande

Vi har i det föregående ställt oss bakom lagförslaget i regeringens proposition. Vi anser att det är positivt att förslaget syftar till att öka transparensen och öppenheten i processen med statsstöd. Men vi anser att det finns en del frågetecken i propositionen när det gäller bl.a. sekretess samt hur förslaget påverkar kommuner och landsting och de svenska domstolarna. Det vore därför önskvärt om regeringen kunde återkomma till riksdagen med ett klagörande kring dessa frågor.

Vidare är vi i likhet med vad som anförs i motion 2015/16:3389 (SD) kritiska till delar av EU:s regler om statligt stöd. Det är positivt med tydligheten kring att statsstöd generellt är förbjudna för att förhindra att konkurrensen mellan EU:s medlemsstater snedvrids och att vissa stöd kan undantas från reglerna, som t.ex. stöd till forskning, utveckling och innovation. Den problematik vi ser rör främst undantag av socioekonomisk karaktär och processen kring godkännande av olika statsstöd. Vi anser att undantagsreglerna tillämpas i för stor utsträckning på socioekonomiska projekt och att den medfinansiering som EU bidrar med på detta område genom strukturfonderna snedbelastar de finansiella utgifterna och därmed skapar en större medlemsavgift till EU för nettobetalande länder som Sverige. Detta ligger väl i linje med Sverigedemokraternas syn på EU:s strukturfonder, som vi anser bör avskaffas.

Därtill bör det vara EU:s skyldighet att i större utsträckning än i dag meddela vilka fonder som finansierar olika insatser som görs inom ramen för statsstödsreglerna för att tydliggöra vilka projekt som får medfinansiering och vilken grad av finansiering dessa projekt får. EU bör också visa hur prioriteringen av dessa stödprojekt ser ut samt vilka som har insyn i och deltar i beslut om godkännande av statsstöd.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs ovan om att regeringen bör dels uppmärksamma EU på dessa problem, dels agera för att förändra statsstödsreglerna och tillkännage detta för regeringen.

Därmed blir motion 2015/16:3389 (SD) tillgodosedd och tillstryks.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:156 Ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Följdmotionen

2015/16:3389 av Josef Fransson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s statsstödsregler alltjämt innefattar vissa problem som regeringen gentemot EU bör uppmärksamma och agera för att förändra, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

dels att 1, 4, 5 och 13 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 12 § ska lyda "Upplysningsskyldighet och registerföring",

dels att det ska införas två nya paragrafer, 12 a och 14 §§, och närmast före 14 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller för statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i EUF-fördraget.

Denna lag innehåller bestämmelser om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

4 §

Av EU-rätten följer att den som ska betala tillbaka ett olagligt stöd ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då stödet betalas tillbaka. Om Europeiska kommissionen beslutar att ett olagligt stöd är förenligt med den inre marknaden följer av EU-rätten att stödmottagaren ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då Europeiska kommissionen meddelar beslutet.

I kapitel V i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget finns bestämmelser om beräkning av ränta. Bestämmelserna ska tillämpas även i fall då kommissionen inte fattat något beslut i ärendet.

I kapitel V i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EU) 2015/1589 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns bestämmelser om beräkning av ränta. Bestämmelserna ska tillämpas även i fall då kommissionen inte fattat något beslut i ärendet.

5 §

Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 15.2 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget.

Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 17.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

12 a §

Den som genomför en stödåtgärd som godkänts av Europeiska kommissionen eller som genom en förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget ska i den omfattning som kommissionen bestämt

1. lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden, och

2. föra register över stödåtgärden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om uppgifts- och registerskyldigheten i första stycket.

13 §

När Europeiska kommissionen har beslutat om ett kontrollbesök enligt rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget har kommissionen rätt att få handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra följande åtgärder hos företag:

1. granska räkenskaper och andra affärshandlingar samt ta kopior av dessa handlingar, och

2. få tillträde till samtliga lokaler och markområden som utnyttjas av det berörda företaget.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten ska inte underrätta företaget om en begäran om handräckning innan verkställighet sker. Därutöver gäller

När Europeiska kommissionen har beslutat om ett kontrollbesök enligt rådets förordning (EU) 2015/1589 har kommissionen rätt att få handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra följande åtgärder hos företag:

bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning.

***Yttrande från Europeiska
kommissionen***

14 §

Ett yttrande som lämnats av Europeiska kommissionen med tillämpning av artikel 29.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 får i allmän domstol beaktas av rätten utan åberopande av part. Parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.